

BANCA
NAȚIONALĂ
A ROMÂNIEI

Sondaj privind creditarea
companiilor nefinanciare
și a populației

Noiembrie 2017

Sondaj* privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației

Trimestrul III 2017
Noiembrie 2017

* A se vedea Anexa și notele metodologice pentru aspecte legate de caracteristicile și terminologia folosite în sondaj (<http://www.bnro.ro/Anexe-6352.aspx>).

NOTĂ

Toate drepturile rezervate.
Reproducerea informațiilor este permisă numai în scopuri educative
și necomerciale și numai cu indicarea sursei.

Banca Națională a României
Str. Lipscani nr. 25, cod 030031, București
tel.: 021/312 43 75; fax: 021/314 97 52

ISSN 2458-0538

Cuprins

Sinteză	5
1. Creditarea companiilor nefinanciare	7
1.1. Standardele de creditare	7
1.2. Termenii creditării	9
1.3. Cererea de credite	9
1.4. Evoluții ale riscului de credit asociat creditării companiilor nefinanciare	10
2. Creditarea populației	12
2.1. Standardele de creditare	12
2.2. Aspecte specifice creditării ipotecare (achiziția de locuințe și terenuri)	12
2.3. Aspecte specifice creditului de consum	16
ANEXĂ	18

Sinteză

În T3/2017, instituțiile de credit au relaxat moderat standardele de creditare pentru împrumuturile destinate achiziției de locuințe și terenuri acordate populației și le-au înăspriț pe cele pentru creditele de consum. În ceea ce privește împrumuturile acordate companiilor nefinanciare, condițiile de creditare s-au înăspriț. Pentru trimestrul următor, instituțiile de credit estimează menținerea constantă a standardelor de creditare în cazul creditelor ipotecare, în timp ce pentru creditele de consum este prognozată o înăsprire semnificativă a acestora. Băncile prognozează că, în cazul companiilor nefinanciare, standardele de creditare se vor menține la nivelul actual și în T4/2017.

Tabel 1. Sinteza opiniilor băncilor referitoare la evoluția ofertei și a cererii de credite

Segment creditare		Ofertă		Cerere	
		T3/2017	T4/2017 (așteptări)	T3/2017	T4/2017 (așteptări)
Populație	Credite pentru achiziția de locuințe și terenuri	↑	→	↑	↑
	Credite pentru consum	↓	↓	→	→
Companii, total		↓	→	↑	↑

Notă: Pentru oferta de creditare, săgeata în sus/jos/orizontal indică o relaxare/înăsprire/menținere constantă a standardelor de creditare. Pentru cererea de credite, săgeata în sus/jos/orizontal indică avansul/contractia/menținerea constantă a cererii, conform opiniei băncilor (referitoare la ultimele 3 luni, respectiv așteptările privind următoarele 3 luni). Culoarea portocalie indică modificări de amploare marginală, iar culoarea maro de amplitudine moderată sau mare.

Cererea de credite destinate achiziției de locuințe și terenuri acordate populației s-a majorat în T3/2017 într-un ritm moderat, în timp ce în cazul creditelor de consum, aceasta a rămas relativ constantă față de trimestrul anterior. Cererea provenită din partea companiilor nefinanciare a continuat să avanseze semnificativ, conform așteptărilor formulate de bănci în trimestrul anterior. Pentru următoarele 3 luni, instituțiile de credit prognozează o creștere marginală a cererii în cazul creditelor ipotecare și menținerea constantă a acesteia în cel al creditelor de consum acordate populației. Pentru segmentul companiilor nefinanciare, băncile anticipează că în următoarele trei luni să asiste la o continuare a majorării cererii de credite, însă la un nivel moderat.

A. SECTORUL COMPANIILOR NEFINANCIARE

- **Standardele de creditare** s-au înăspriț într-o anumită măsură față de perioada anterioară pentru toate categoriile de credite acordate, indiferent de maturitatea acestora sau de dimensiunea companiilor. Pentru trimestrul următor (T4/2017) instituțiile de credit se așteaptă la o menținere constantă a standardelor de creditare, atât la nivel agregat, cât și în structură.
- **Termenii creditării** s-au menținut la un nivel constant comparativ cu perioada anterioară.

- **Cererea de credite** a cunoscut un avans semnificativ în T3/2017 pentru toate segmentele, în special pentru împrumuturile pe termen scurt acordate companiilor de talie mare. În contextul în care cererea de credite s-a majorat pentru al nouălea trimestru consecutiv, se conturează necesitatea lărgirii sferei de creditare a băncilor către sectorul companiilor, în vederea unei creșteri sustenabile a intermedierei financiare. Pentru T4/2017 se preconizează o creștere moderată a cererii provenite din partea companiilor. Rata creditelor solicitate de către companii și respinse de bănci a fost relativ constantă în comparație cu trimestrul anterior.
- **Riscurile asociate companiilor** au înregistrat o serie de fluctuații: acestea au crescut pentru sectoarele construcții și energie, în timp ce companiile care activează în industrie sunt percepute ca având un risc diminuat marginal față de trimestrul anterior.

B. SECTORUL POPULAȚIEI

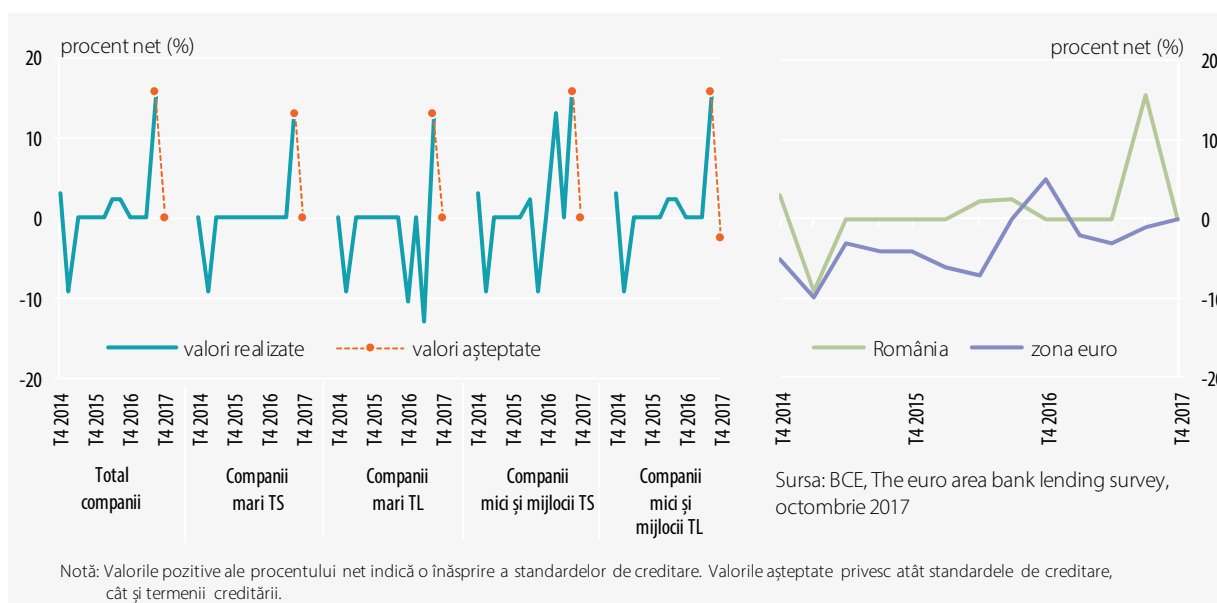
- În T3/2017, **standardele de creditare** au fost relaxate moderat în cazul creditelor ipotecare acordate populației și au fost înăsprite cu aceeași intensitate în cazul creditelor de consum. Pentru următorul trimestru, instituțiile de credit estimează menținerea constantă a condițiilor de creditare pentru împrumuturile destinate achiziției de locuințe și terenuri, în timp ce pentru creditele de consum, acestea prognozează o înăsprire semnificativă a standardelor de creditare.
- **Termenii creditării** au continuat să evolueze mixt și în T3/2017. În cazul ambelor segmente de creditare destinate populației, băncile autohtone au înăsprit semnificativ, respectiv moderat, cerințele cu privire la gradul de îndatorare, respectiv *spread*-ul ratei medii de dobândă a creditului față de ROBOR la 1 lună. Spre deosebire de acestea, ponderea maximă a creditului în valoarea garanției ipotecare (LTV) și costurile creditării altele decât dobânzile pentru creditele ipotecare și, respectiv, plafonul maxim pentru valoarea creditului în cazul împrumuturilor de consum au fost relaxate semnificativ, respectiv moderat.
- În T3/2017, **cererea de credite** s-a majorat moderat în cazul creditelor destinate achiziției de locuințe și terenuri, în timp ce în cazul creditelor de consum acordate populației, aceasta a rămas constantă față de nivelul din trimestrul anterior. Pentru următoarele 3 luni, instituțiile de credit anticipează creșterea marginală a cererii de credite ipotecare și menținerea constantă a acesteia în cazul creditelor de consum. Rata solicitărilor respinse de către bănci a rămas constantă față de evoluțiile din trimestrul anterior pe ambele segmente de creditare destinate populației.

1. Creditarea companiilor nefinanciare

1.1. STANDARDELE DE CREDITARE

Standardele de creditare pentru segmentul firmelor au devenit mai restrictive într-o anumită măsură în T3/2017 comparativ cu trimestrul anterior, atât la nivel agregat, cât și în structură. Pentru următoarele 3 luni (T4/2017), băncile respondente estimează o menținere la același nivel a standardelor de creditare, indiferent de maturitatea împrumuturilor sau de dimensiunea companiilor (Grafic 1.1).

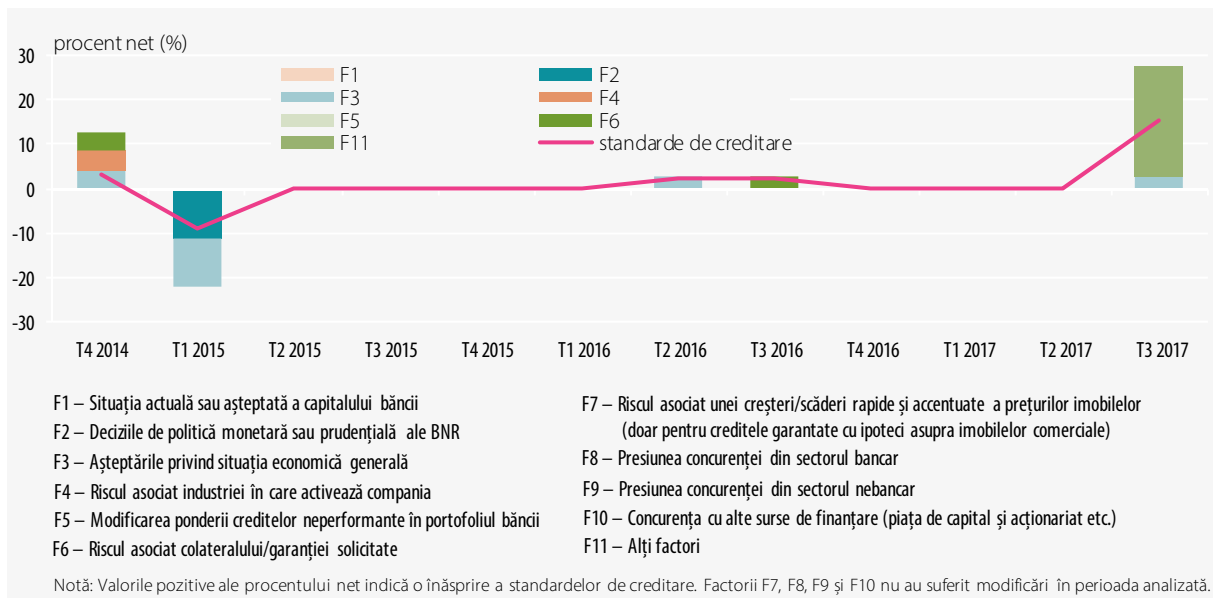
Grafic 1.1. Modificări ale standardelor de creditare

În zona euro, standardele de creditare pentru companii au rămas în general neschimbate în al treilea trimestru din 2017 (Grafic 1.1). Băncile din zona euro au raportat că presiunile concurențiale au avut un efect de relaxare asupra standardelor de creditare, în timp ce efectul costurilor de finanțare și al presiunilor bilanțiere a fost în general neutru, iar toleranța la risc a băncilor a condus la înăsprirea standardelor de creditare pentru companiile nefinanciare. Pentru ultimul trimestru din 2017, băncile din zona euro se așteaptă ca standardele de creditare pentru companii să rămână constante.

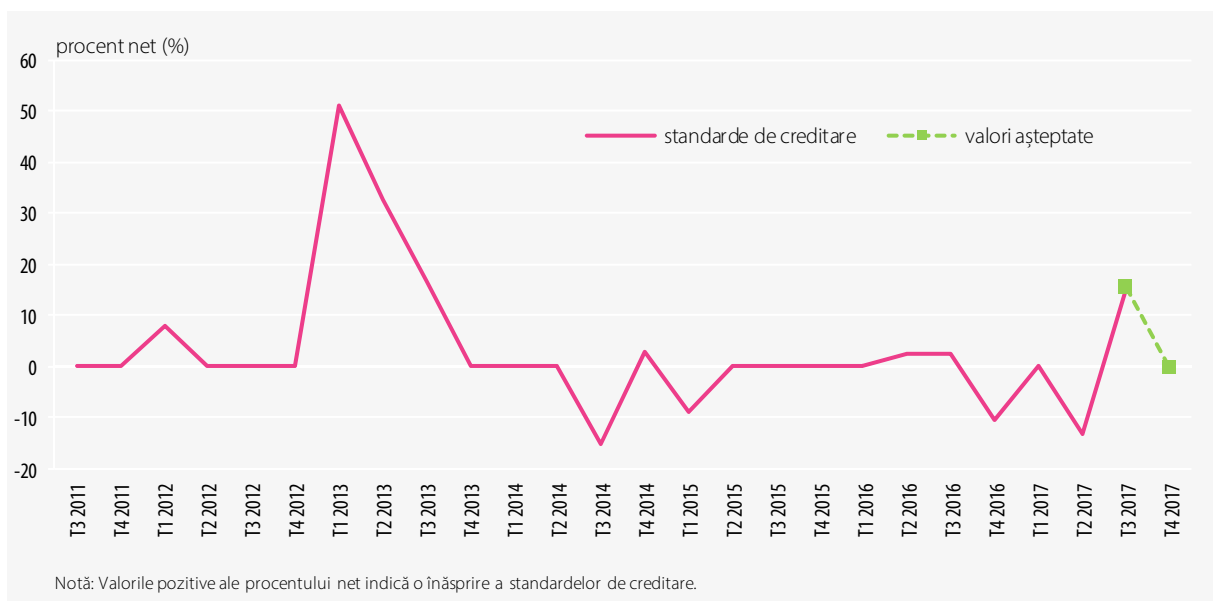
În T3/2017, factorii de influență s-au menținut relativ nemodificați, cu excepția unor factori specifici care au condus la înăsprirea standardelor (Grafic 1.2).

Grafic 1.2. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare

În T3/2017, standardele de creditare aferente împrumuturilor garantate cu ipotecă asupra imobilelor comerciale au devenit mai restrictive într-o anumită măsură (Grafic 1.3). Așteptările băncilor pentru următorul trimestru (T4/2017) sunt ca standardele de creditare pentru acest tip de împrumuturi să nu se modifice.

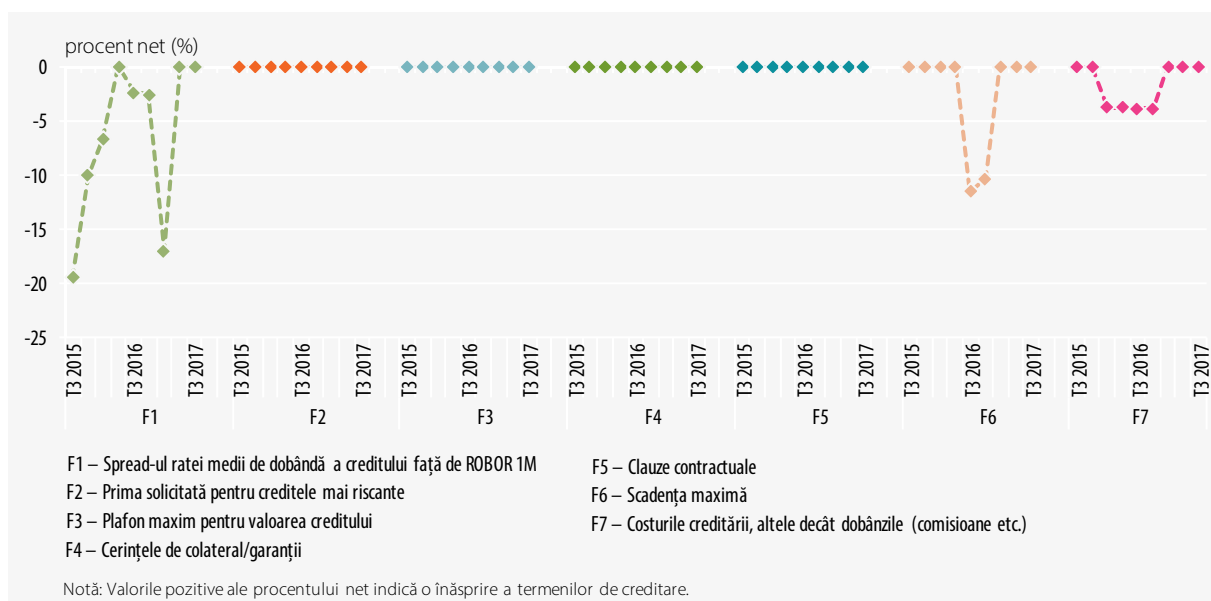
Grafic 1.3. Modificări trimestriale ale standardelor de creditare pentru credite garantate cu ipotecă asupra imobilelor comerciale

1.2. TERMENII CREDITĂRII

Termenii contractelor de credit aferente companiilor nefinanciare nu au înregistrat modificări notabile în T3/2017 (Grafic 1.4).

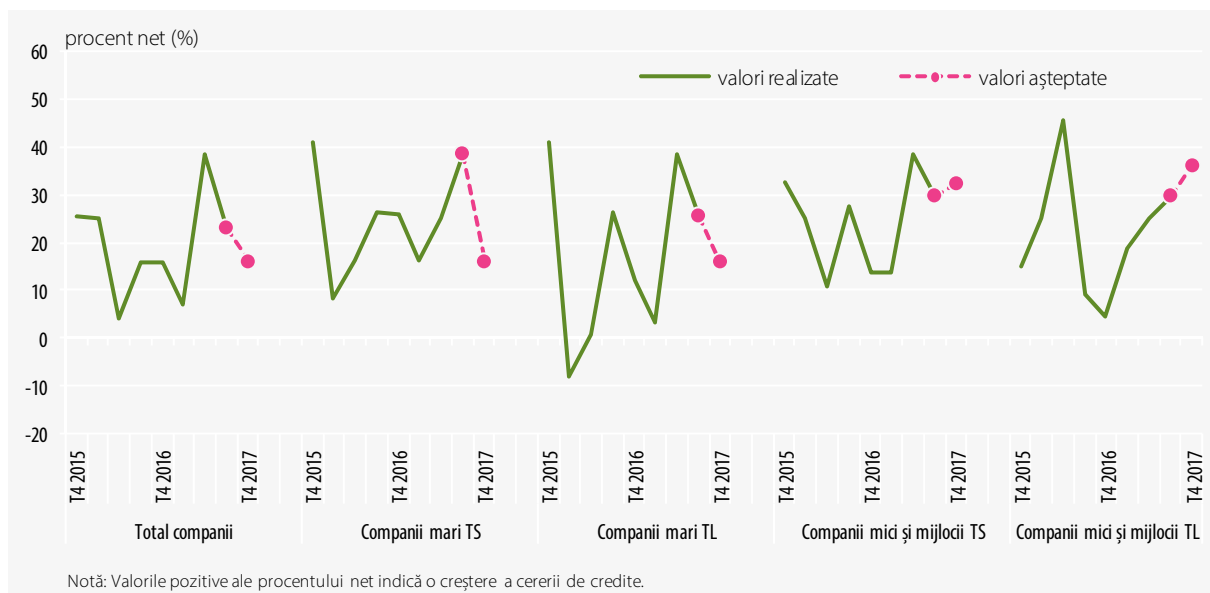
Grafic 1.4. Modificarea termenilor contractelor de creditare

1.3. CEREREA DE CREDITE

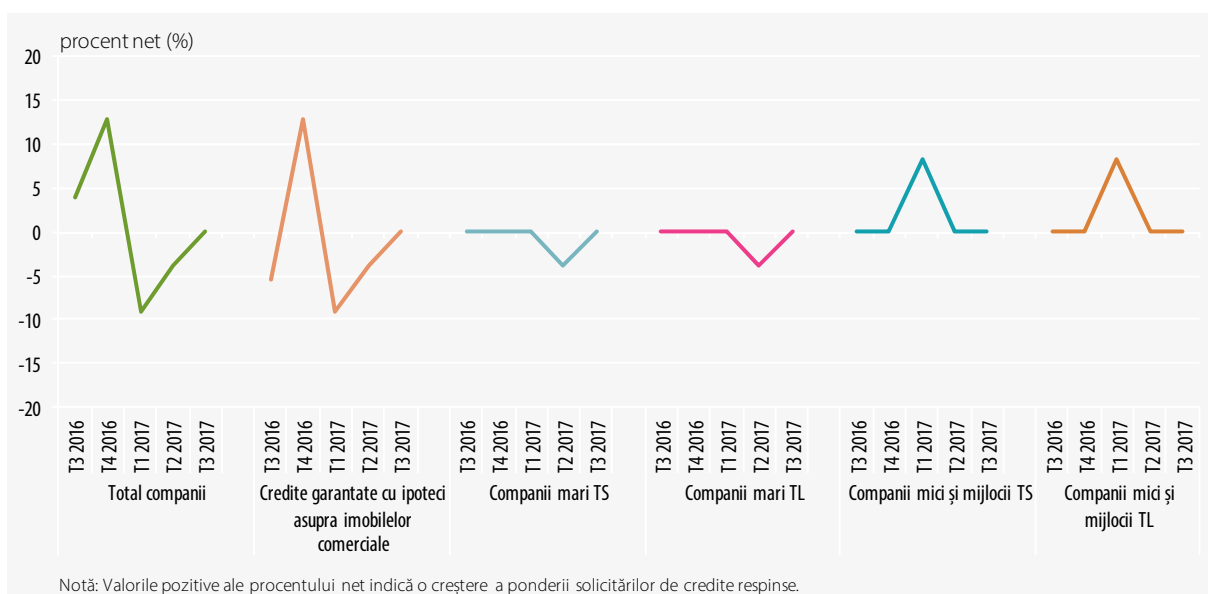
Potrivit opiniilor băncilor, cererea de credite provenită din partea companiilor nefinanciare a cunoscut un avans semnificativ în T3/2017, conform așteptărilor (Grafic 1.5). În structură, au avut loc majorări pentru toate categoriile de credite, cu precădere în cazul finanțărilor pe termen scurt acordate companiilor mari. În contextul în care cererea de credite s-a majorat pentru al nouălea trimestru consecutiv, se conturează necesitatea lărgirii sferei de creditare a băncilor către sectorul companiilor, în vederea unei majorării sustenabile a intermedierei financiare. În perioada imediat următoare (T4/2017), în opinia instituțiilor de credit cererea va continua să crească la un nivel moderat, cu excepția creditelor acordate companiilor mici și mijlocii, pentru care se așteaptă la un avans semnificativ, indiferent de maturitatea finanțării.

Grafic 1.5. Dinamica cererii de credite

Rata creditelor respinse de bănci în cazul companiilor nefinanciare nu a suferit modificări în T3/2014 comparativ cu nivelul înregistrat în trimestrul anterior (Grafic 1.6).

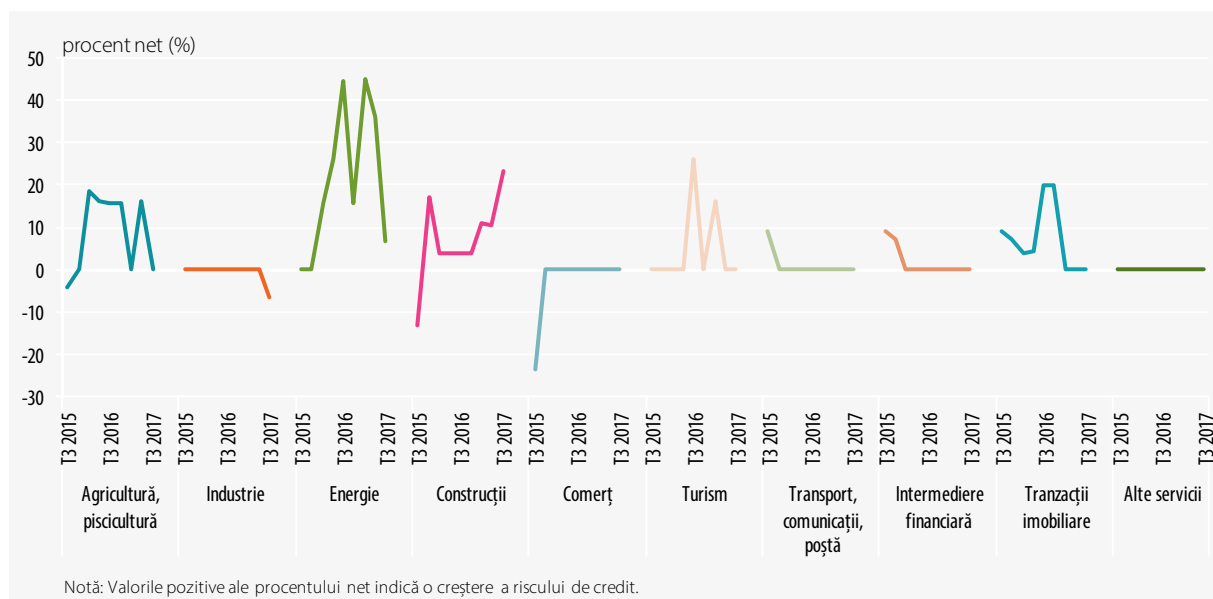
Grafic 1.6. Evoluția ponderii solicitărilor de credite respinse

1.4. EVOLUȚII ALE RISCULUI DE CREDIT ASOCIAT CREDITĂRII COMPANIILOR NEFINANCIARE

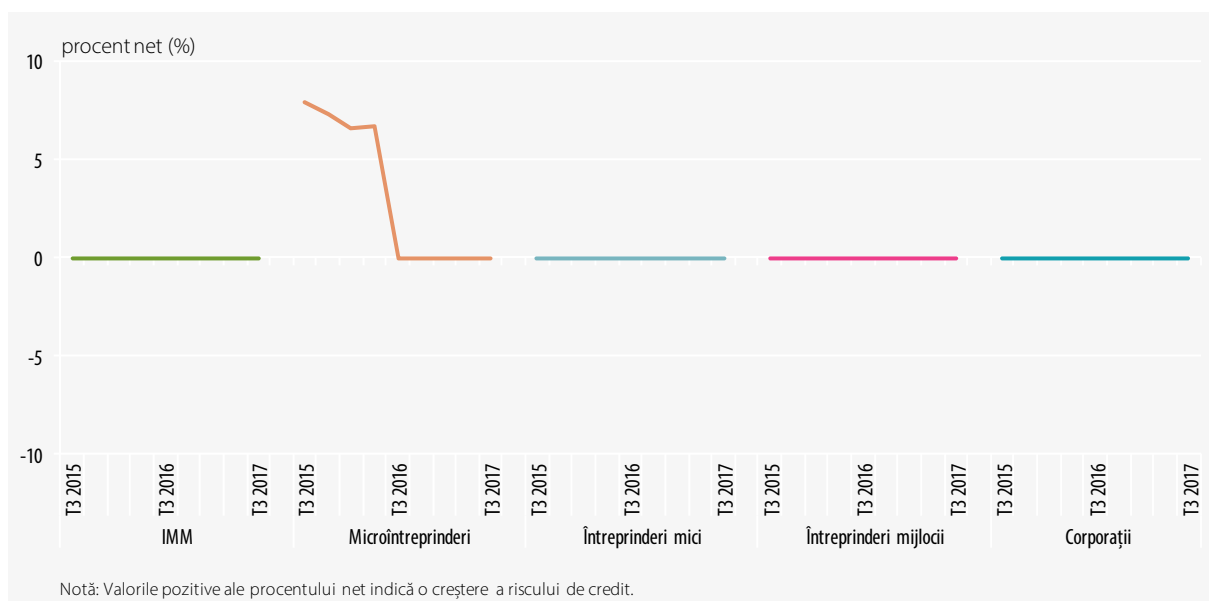
Riscul de credit nu a înregistrat modificări notabile în cazul majorității sectoarelor de activitate, cu excepția sectoarelor construcției și energie, pentru care riscul asociat s-a majorat semnificativ, respectiv marginal, precum și în cazul companiilor care activează în industrie, pentru care riscul a consemnat o diminuare de o amplitudine marginală (Grafic 1.7).

Grafic 1.7. Evoluția riscului de credit pe ramuri de activitate

Din punct de vedere al dimensiunii companiilor, riscul de credit nu a suferit modificări în percepția băncilor pentru niciuna dintre categoriile de companii (Grafic 1.8).

Grafic 1.8. Evoluția riscului de credit pe tipuri de companii

Pierderea în caz de nerambursare (LGD¹) la nivel agregat s-a menținut relativ constantă, la nivelul de 41 la sută. Din punct de vedere al distribuției sectoriale, cele mai notabile modificări în sensul creșterii au avut loc în cazul industriei prelucrătoare, în timp ce la polul opus s-au situat sectorul utilităților și cel al industriei extractive.

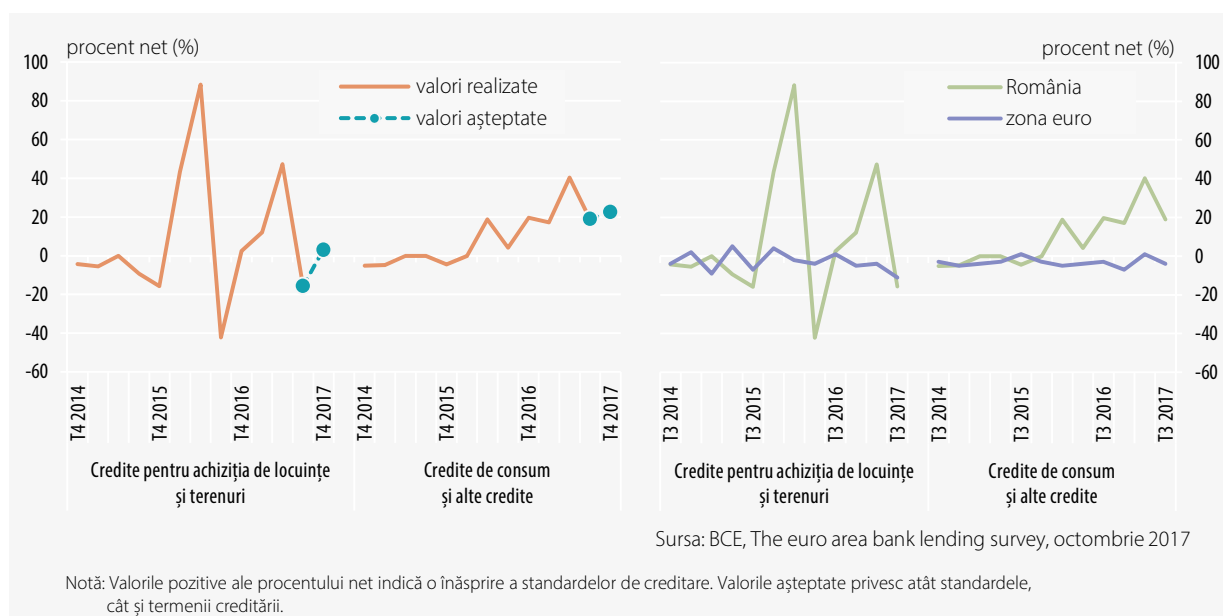
¹ Informația despre LGD pentru creditele acordate atât companiilor, cât și populației trebuie interpretată cu prudență, având în vedere seria scurtă de date disponibile de către bănci pentru a cuantifica acest indicator.

2. Creditarea populației

2.1. STANDARDELE DE CREDITARE

Comparativ cu trimestrul anterior, în T3/2017 instituțiile de credit autohtone au relaxat într-o anumită măsură standardele de creditare pentru creditele ipotecare și le-au înăspriț în cazul creditelor de consum. Deciziile de politică monetară sau prudențială ale Băncii Naționale a României, așteptările privind piața imobiliară, modificarea concurenței din sectorul bancar, așteptările privind situația financiară a populației și riscul asociat bonității clienților reprezintă factorii de influență ai acestor evoluții. Pentru T4/2017, băncile anticipează o înăsprire semnificativă a standardelor pentru creditele de consum și menținerea constantă a acestora în cazul creditelor ipotecare (Grafic 2.1).

Grafic 2.1. Modificarea standardelor de creditare a populației

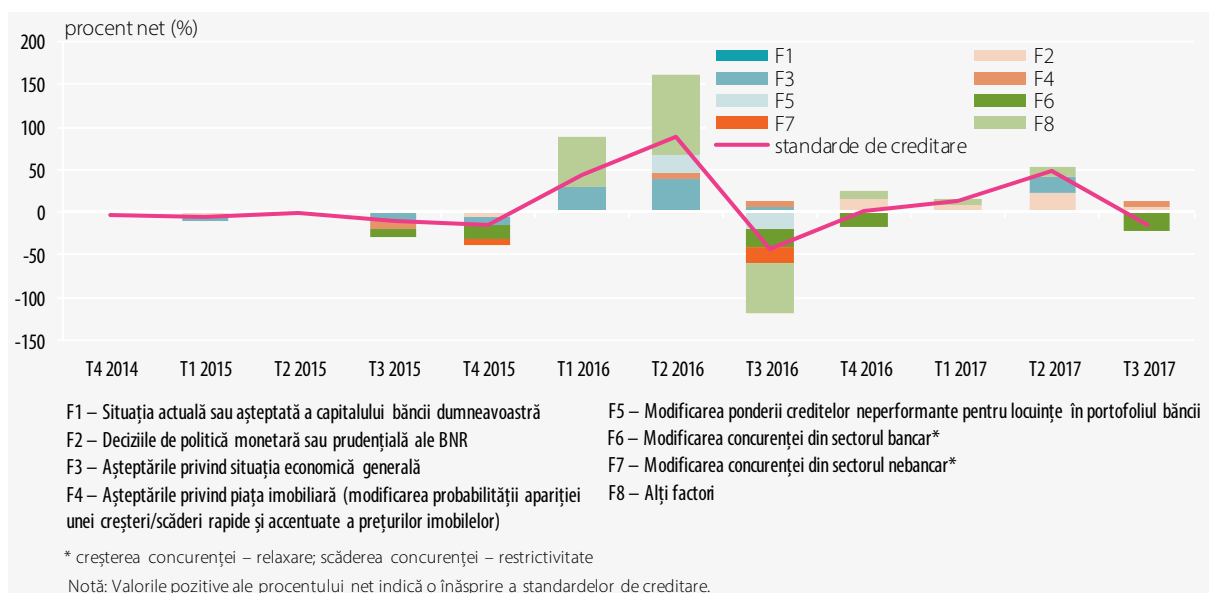

În zona euro, în T3/2017, băncile au relaxat standardele de creditare aferente ambelor segmente de creditare, iar pentru ultimul trimestru din 2017 acestea anticipează continuarea acestei dinamici atât pentru împrumuturile ipotecare, cât și pentru creditele de consum acordate populației.

2.2. ASPECTE SPECIFICE CREDITĂRII IPOTECARE (ACHIZIȚIA DE LOCUINȚE ȘI TERENURI)

Principalul factor menționat de instituțiile de credit care a condus la relaxarea standardelor de creditare pentru creditele ipotecare în T3/2017 este reprezentat de creșterea concurenței din sectorul bancar (Grafic 2.2). Totodată, băncile au avut în vedere factori precum deciziile de politică monetară sau prudențială ale BNR și așteptările privind piața imobiliară pentru stabilirea standardelor de creditare pentru acest segment.

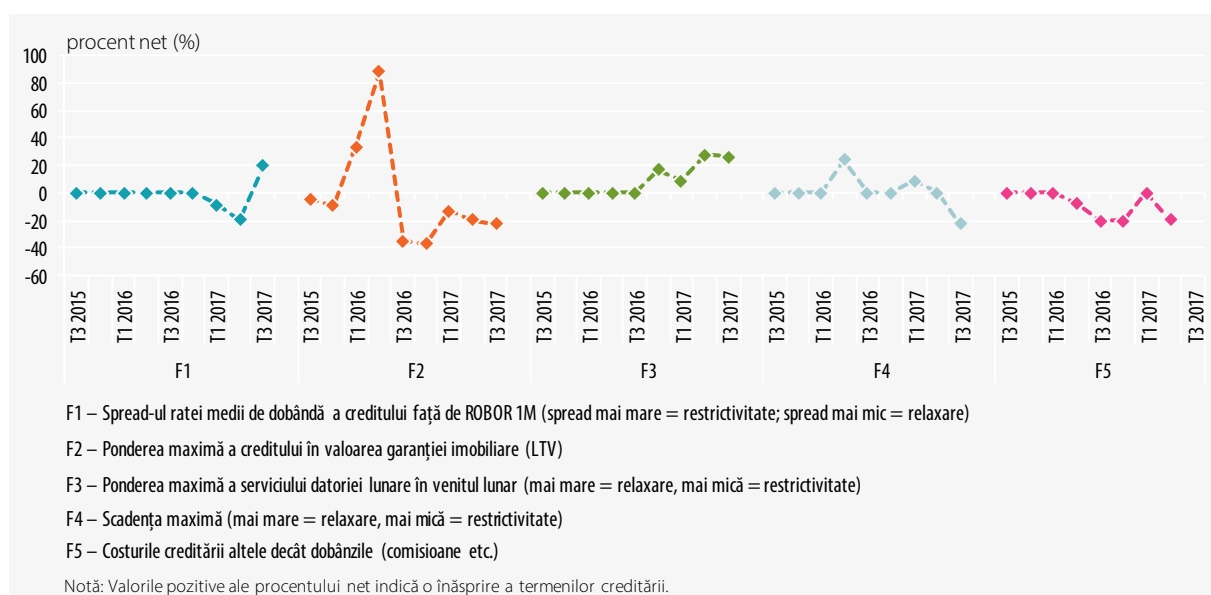
Grafic 2.2. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare

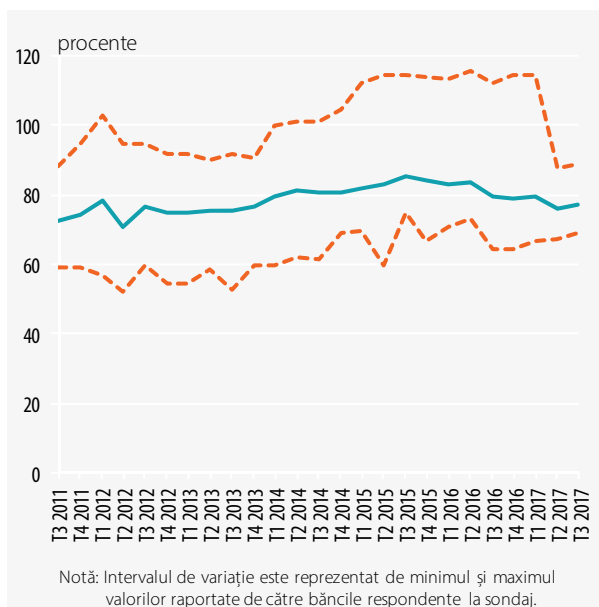
(i) Termenii creditării

În T3/2017, termenii contractelor de credit pentru achiziția de locuințe și terenuri au prezentat o evoluție mixtă. Pondere maximă a creditului în valoarea garanției imobiliare (LTV) și costurile creditării altele decât dobânzile au fost relaxate semnificativ, în timp ce *spread*-ul ratei medii de dobândă a creditului față de ROBOR la 1 lună și, respectiv, ponderea maximă a serviciului datoriei lunare în venitul lunar au fost înăsprite moderat, respectiv semnificativ (Grafic 2.3).

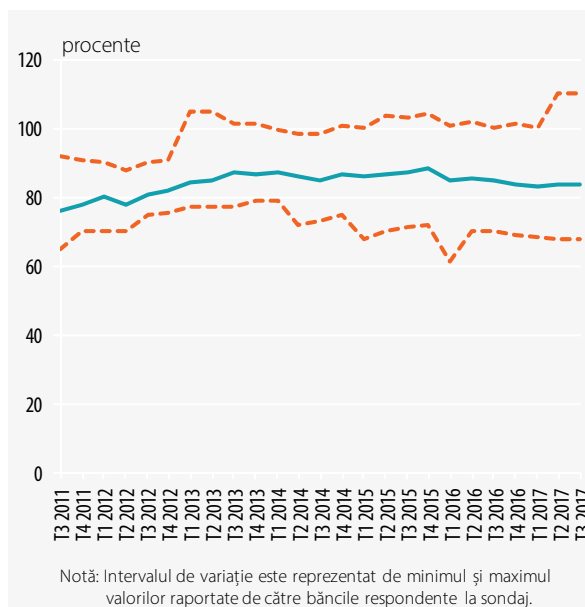
Grafic 2.3. Termenii creditării ipotecare

Grafic 2.4. LTV – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele ipotecare nou-acordate în trimestrul analizat

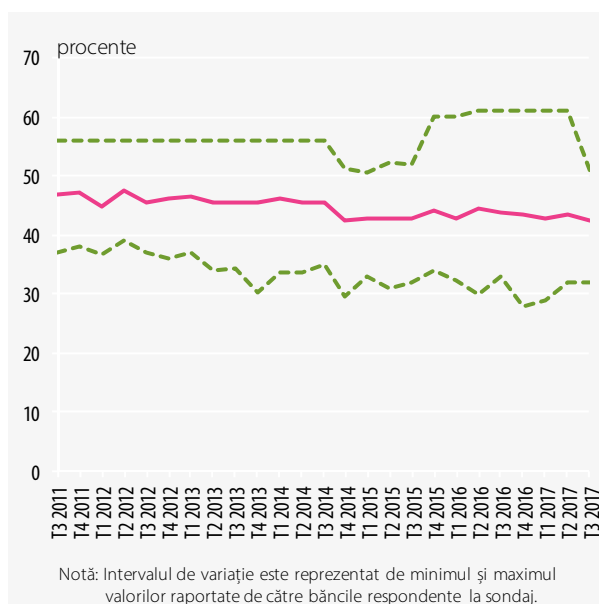

Grafic 2.5. LTV – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru total credite ipotecare acordate

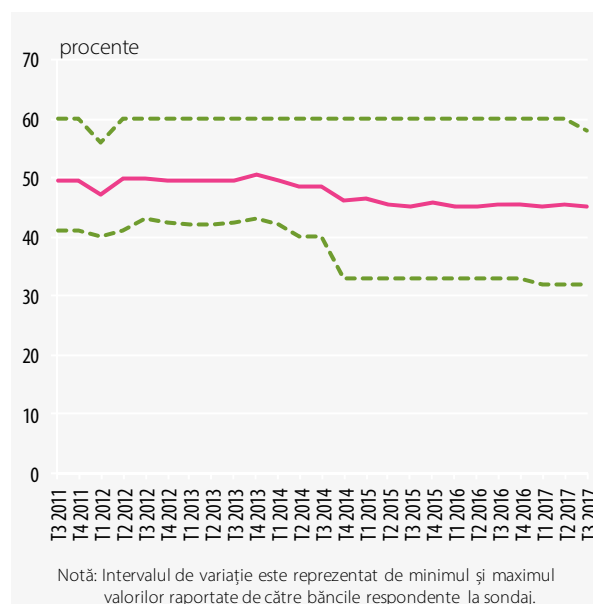

Valoarea medie a LTV (*loan-to-value*) pentru creditele ipotecare nou-acordate în ultimele 3 luni a înregistrat o ușoară creștere față de valoarea consemnată în T2/2017, până la circa 77 la sută (Grafic 2.4). În cazul stocului total de credite ipotecare, acesta s-a menținut constant de la începutul anului 2017, nivelul mediu al LTV în T3/2017 fiind de aproximativ 84 la sută (Grafic 2.5).

Grafic 2.6. Grad de îndatorare – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele ipotecare nou-acordate în trimestrul analizat

Grafic 2.7. Grad de îndatorare – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru total credite ipotecare acordate

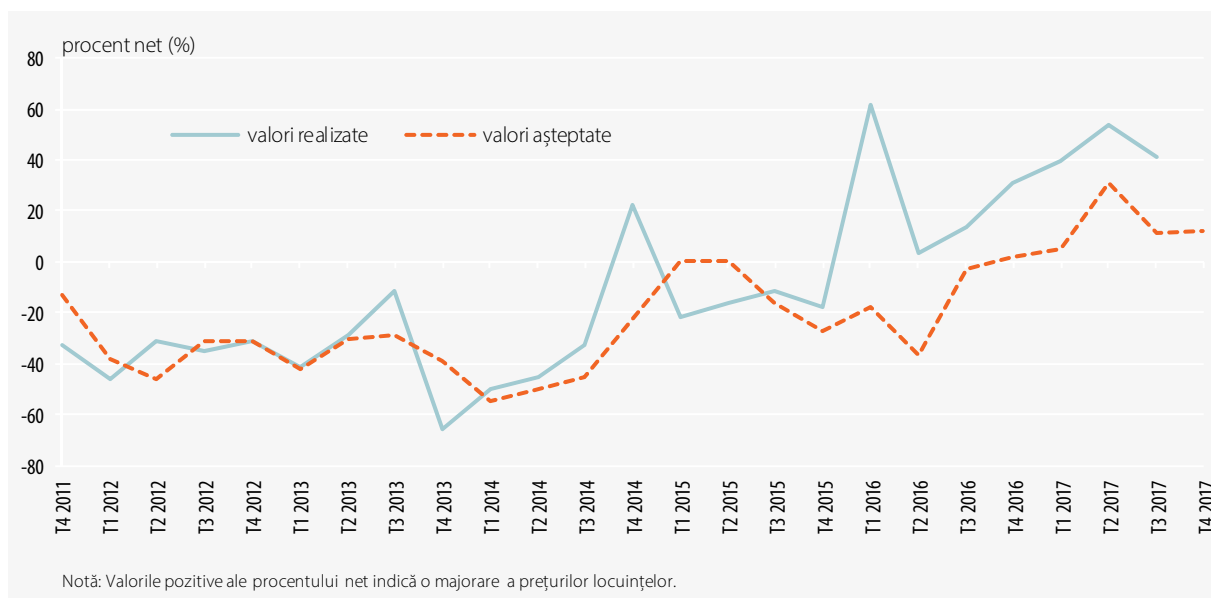

Gradul mediu de îndatorare la nivelul împrumuturilor ipotecare nou-acordate a înregistrat o scădere comparativ cu T2/2017, ajungând la 42 la sută (Grafic 2.6), în timp ce la nivelul portofoliului total de credite ipotecare acesta a rămas relativ constant la 45 la sută (Grafic 2.7).

(ii) Evoluția cererii de credite ipotecare și a prețurilor locuințelor

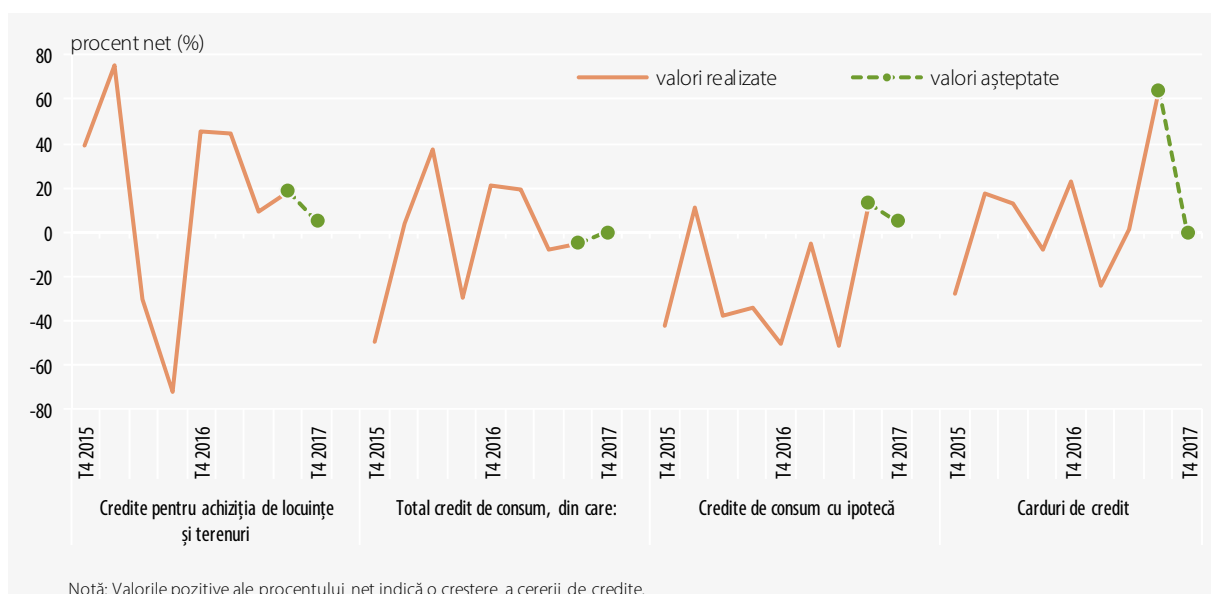
Evoluția ascendentă a prețurilor imobilelor rezidențiale a continuat să se manifeste și în T3/2017. Instituțiile de credit autohtone anticipează că această dinamică se va menține și în ultimul trimestru din 2017, însă cu o amplitudine mai redusă (Grafic 2.8).

Grafic 2.8. Evoluția prețurilor locuințelor conform aprecierii băncilor

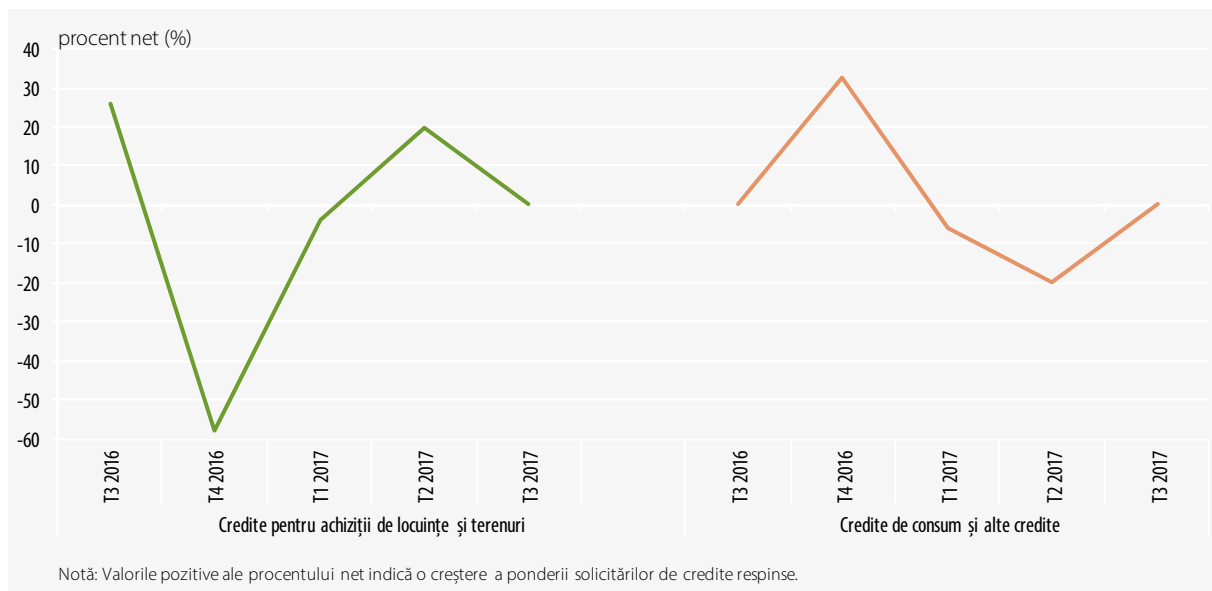
În T3/2017, cererea pentru împrumuturile destinate achiziției de locuințe și terenuri a crescut cu o intensitate moderată (Grafic 2.9). Pentru T4/2017 se estimează menținerea constantă a acestora.

Grafic 2.9. Modificarea cererii de credite

Rata solicitărilor de credite ipotecare respinse de către bănci a fost menținută constantă față de trimestrul precedent (Grafic 2.10).

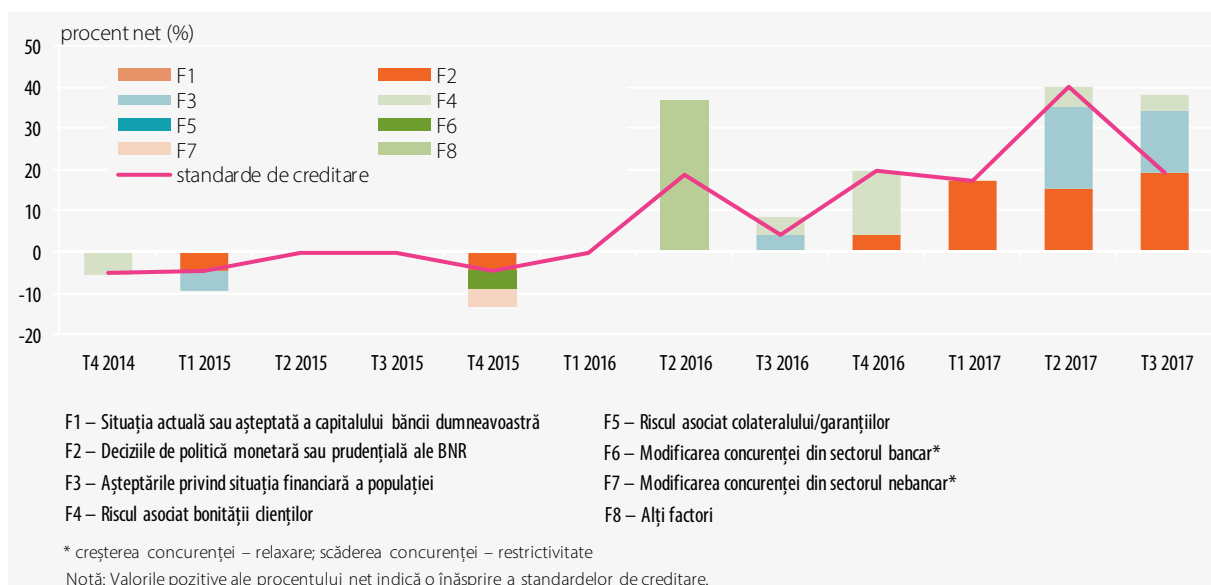
Grafic 2.10. Evoluția ponderii solicitărilor de credite respinse

2.3. ASPECTE SPECIFICE CREDITULUI DE CONSUM

În T3/2017, instituțiile de credit autohtone au înăsprit în continuare standardele de creditare aferente creditelor de consum acordate populației. Acestea au menționat factori precum deciziile de politică monetară sau prudențială ale Băncii Naționale a României, așteptările privind situația financiară a populației și riscul asociat bonității clienților ca fiind principalii determinanți ai acestei evoluții. Ceilalți factori care influențează standardele de creditare ale împrumuturilor de consum nu au înregistrat modificări semnificative (Grafic 2.11).

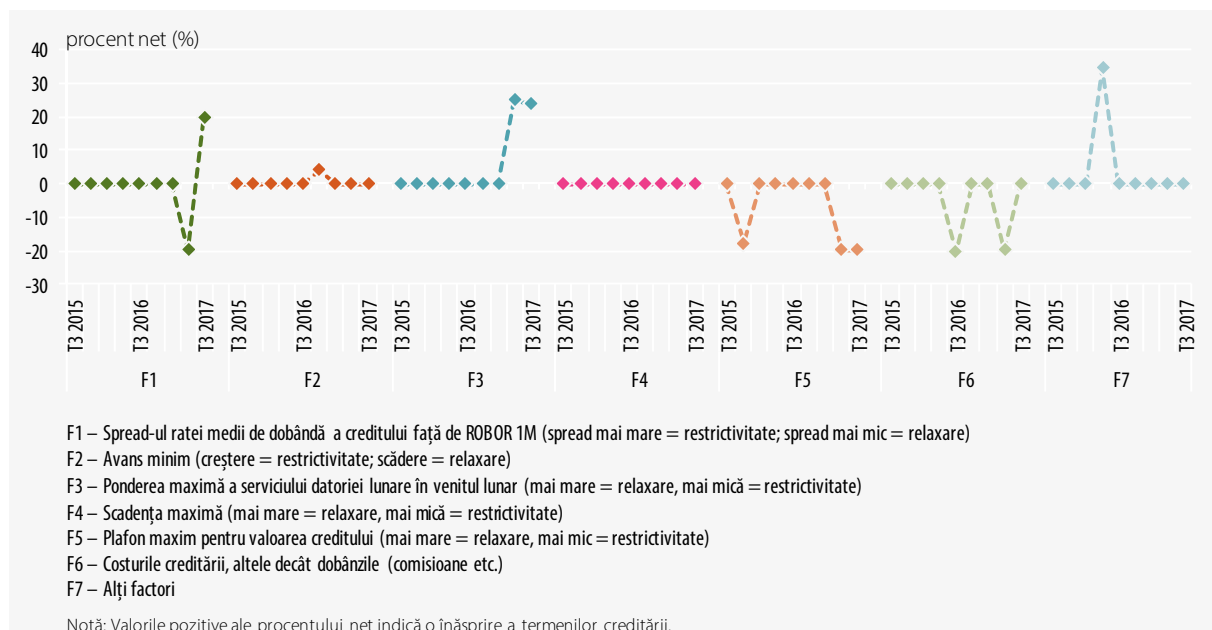
Grafic 2.11. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare

(i) Termenii creditării

Termenii contractelor de credit pentru împrumuturile de consum au înregistrat dinamici mixte. Ponderea maximă a serviciului datoriei lunare în venitul lunar și *spread*-ul ratei medii de dobândă a creditului față de ROBOR la 1 lună s-au înăsprițit, în timp ce condițiile privind plafonul maxim pentru valoarea creditului s-au relaxat moderat (Grafic 2.12).

Grafic 2.12. Termenii creditului de consum

(ii) Evoluția cererii de credit de consum

În T3/2017, cererea de credite de consum s-a menținut constantă față de trimestrul anterior. În structură, cererea pentru împrumuturi de consum fără garanție imobiliară a fost constantă, cererea de credite de consum cu ipotecă a înregistrat o creștere moderată, în timp ce în cazul cardurilor de credit, a fost înregistrat un avans semnificativ al cererii (Grafic 2.9). În ceea ce privește volumul solicitărilor de credite de consum care au fost respinse de bănci în T3/2017, acesta s-a menținut constant comparativ cu trimestrul anterior (Grafic 2.10). Pentru T4/2017, băncile anticipează menținerea constantă a cererii de împrumuturi de consum.

(iii) Pierderea în caz de nerambursare (LGD²)

În T3/2017, la nivel agregat, pierderea medie în caz de nerambursare (LGD) pentru creditele populației intrate în stare de nerambursare³ s-a menținut relativ constantă, la aproximativ 43 la sută. LGD pentru împrumuturile acordate pentru achiziția de locuințe și terenuri și cea aferentă creditelor de consum garantate cu ipotecă au înregistrat valori de circa 34 la sută, în timp ce la nivelul creditelor de consum negarantate cu ipotecă și al cardurilor de credit, LGD a înregistrat valori de aproximativ 66 la sută, respectiv 53 la sută.

² Informația despre LGD trebuie interpretată cu prudență, având în vedere seria scurtă de date disponibile de către bănci pentru a cuantifica acest indicator.

³ Starea de nerambursare este definită conform Regulamentului BNR nr. 5/2013.

ANEXĂ

Sondajul este efectuat trimestrial de BNR în lunile ianuarie, aprilie, iulie și octombrie. Are la bază un chestionar (publicat în cadrul analizei din mai 2008) care este transmis primelor 10 bănci alese după cota de piață aferentă creditării companiilor și populației. Aceste instituții dețin aproximativ 80 la sută din creditarea acestor sectoare.

Chestionarul este structurat în două secțiuni, urmărind distinct caracteristicile creditului către (A) companii nefinanciare și (B) populație. Întrebările vizează opiniile băncilor privind evoluția:

- standardelor de creditare (normele interne de creditare sau criteriile ce ghidează politica de creditare a instituțiilor de credit);
- termenilor și condițiilor de creditare (obligațiile specifice agreate de creditor și debitor în contractul de credit încheiat, ex. rata dobânzii, colateralul, scadența etc.);
- riscurilor asociate creditării;
- cererii de creditare;
- altor detalii specifice creditării (așteptări privind prețul mediu pe metru pătrat al unei locuințe, ponderea serviciului datoriei în venitul populației, ponderea creditului în valoarea garanției ipotecare etc.).

Răspunsurile la întrebări sunt analizate din perspectiva procentului net.

În cazul întrebărilor care se referă la standardele de creditare, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat înăsprirea standardelor și procentul băncilor care au raportat relaxarea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci au înăsprișt standardele de creditare, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci au relaxat standardele de creditare.

În cazul întrebărilor care se referă la cererea de credite, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat creșterea cererii de credite și procentul băncilor care au raportat scăderea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci a raportat creșterea cererii de credite, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci a raportat scăderea cererii de credite. Procentul net este calculat ținându-se cont de cota de piață a băncilor respondente. În mod similar sunt tratate răspunsurile și la celelalte întrebări, cu specificația că în notele graficelor sunt explicate valorile pozitive ale procentului net.

Opiniile acoperă evoluțiile din ultimele 3 luni, iar așteptările se referă la următoarele 3 luni.

